

RAN-1902070104010001
M.Ed. (Sem.-IV) Examination April - 2026
History And Political Economy Of Education
Time: 3 Hours]
[Total Marks: 70

સૂચના : / Instructions (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book (2) As per the instruction no.1 (3) પ્રત્યેક પ્રશ્નનાં ગુણ જમણી બાજુ દર્શાવ્યા છે. Marks of Each question have been shown on the right side. (4) પ્રશ્ન ક્રમાંક ત્રણ થી પાંચના ઉત્તરો આશરે 300 થી 400 શબ્દોમાં આપો. Give answers in about 300 to 400 words, for the questions from No. three to five.	Seat No.: Student's Signature
--	--

પ્ર.1.(અ) નીચે આપેલી ખાલી જગ્યા યોગ્ય વિકલ્પની પસંદગી કરીને પૂરો :

10

1. બૌદ્ધ શિક્ષણનો આધાર _____ હતો.
(અ) સત્ય (બ) અહિંસા
(ક) ધ્યાન (ડ) અ + બ
2. _____ કોઠારી પંચના સભ્ય હતા.
(અ) આર.એમ.પી.માથુર (બ) બી.પી.પાલ
(ક) અ + બ (ડ) એમ.સી.છાગલા
3. સાર્જન્ટ રીપોર્ટ મુજબ બધી હાઈસ્કૂલમાં શિક્ષણનું માધ્યમ _____ હોવું જોઈએ.
(અ) અંગ્રેજી (બ) હિન્દી
(ક) માતૃભાષા (ડ) આ બધા જ
4. “ લોકશાહી અને ક્ષિણ” પુસ્તકનાં લેખક _____
(અ) વિલિયમ જેનિંગ્સ (બ) ગાંધીજી
(ક) ટાગોર (ડ) જહોન ડ્યુઈ
5. વૈશ્વિકીકરણ એ વિશ્વના દરેક દેશ સાથે સંકળાયેલો _____ ખ્યાલ છે.
(અ) સાંસ્કૃતિક (બ) સામાજિક
(ક) રાજકીય (ડ) આ બધા જ
6. હિન્દી ભાષાના પ્રસાર માટેની જોગવાઈ _____ અનુચ્છેદમાં છે.
(અ) 351 (બ) 350
(ક) 25 (ડ) આમાંથી એકેય નહીં

7. મુસ્લિમ કાળમાં શિક્ષણ _____ માં અપાતું હતું.
 (અ) મકબરા (બ) મદરેસા
 (ક) મસ્જિદ (ડ) અ + બ
8. _____ માં શિક્ષણનો હેતુ મૂક્ત અભિવ્યક્તિનો છે.
 (અ) સરમુખત્યારશાલી (બ) લોકશાલી
 (ક) સામ્યવાદ (ડ) રાજાશાલી
9. _____ યુનિવર્સિટી શિક્ષણ આયોગ-1948 ના અધ્યક્ષ હતા.
 (અ) સર્વપલ્લી રાધાકૃષ્ણન (બ) કાકા કાલેલકર
 (ક) વિનોબા ભાવે (ડ) આમાંથી કંઈ નહીં.
10. દેશનો આર્થિક વિકાસ _____ પર નિર્ભર છે.
 (અ) શિક્ષણ (બ) માનવ મૂડી
 (ક) ટેકનોલોજી (ડ) આ બધા જ

(બ) નીચેના પ્રશ્નો માંથી કોઈપણ પાંચ પ્રશ્નોનાં 30 થી 40 શબ્દોમાં ઉત્તરો આપો. 10

1. વેદકાલીનમાં સ્ત્રી શિક્ષણની શું સ્થિતિ હતી?
2. જૈન શિક્ષણમાં ગુરુ શિષ્ય સંબંધ કેવા હતા?
3. બૌદ્ધ શિક્ષણનાં હેતુઓ કયા હતા?
4. NPE-1968 ના દોષ જણાવો
5. જટિલ વિશ્લેષણ શું?
6. શિક્ષણમાં ખાનગી ખર્ચ-સમજાવો.
7. માનવ સંશાધન વિકાસ એટલે શું?

પ્ર.2. નીચેના પ્રશ્નો માંથી કોઈપણ પાંચ પ્રશ્નોનાં 150 થી 180 શબ્દોમાં ઉત્તરો આપો. 20

1. વુડના ખરિતાની હકારાત્મક બાબતો જણાવો.
2. ભારતમાં મહિલાઓના શિક્ષણ માટેની કઈ બંધારણીય જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે? તેની અસર જણાવો.
3. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-1986ની મર્યાદાઓ જણાવો.
4. શૈક્ષણિક સંચાલન માટે માનવ શક્તિ અભિગમ વર્ણવો.
5. મુસ્લિમ કાળમાં શિક્ષણ-વર્ણવો.
6. રાષ્ટ્રની આર્થિક વૃદ્ધિમાં શિક્ષણનું યોગદાન છે? કઈરીતે?
7. ભારતીય ઉચ્ચ શિક્ષણ વિશેના યશપાલ સમિતી અહેવાલ-2009ની ટૂંકમાં સમીક્ષા કરો.

પ્ર.3. ભારતની પ્રવર્તમાન શિક્ષણ પ્રણાલી પર સાર્જન્ટ કમિશનની શી અસર છે? વર્ણવો. 10

અથવા

પ્ર.3. ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણમાં નવા પ્રવાહો કયા છે? કોઈ પણ ત્રણ વિગતે વર્ણવો.

પ્ર.4. RTE એક્ટ 2009ની ટૂંકમાં સમીક્ષા કરો 10

અથવા

પ્ર.4. રાષ્ટ્રની શાસન વ્યવસ્થાની શિક્ષણ પર અસર વર્ણવો.

પ્ર.5. માનવ મૂડી શું છે? તેનું મહત્વ જણાવો. માનવ મૂડી રચનામાં શિક્ષણનું યોગદાન શું છે? 10

અથવા

પ્ર.5. શિક્ષણ એ એક રોકાણ છે.-યોગ્ય તર્ક સાથે તમારો દ્રષ્ટિકોણ રજૂ કરો. શૈક્ષણિક રોકાણથી થતા ફાયદાઓ વર્ણવો.

ENGLISH VERSION

Q.1.(A) Select the proper option and fill in the following blanks. 10

1. Buddhist education was based on _____.
(A) Truth (B) Ahimsa
(C) meditation (D) A + B
2. _____ was a member of Kothari commission.
(A) R.M.P.Mathur (B) B.P.Pal
(C) A + B (D) M.C.Chhagala
3. According to Sargent's report, the medium of instruction in all high schools should be _____.
(A) English (B) Hindi
(B) Mother tongue (D) All of these
4. "Democracy and Education" book written by _____.
(A) William Jennings (B) Gandhi
(C) Tagore (D) John Dewey
5. Globalization is a _____ concept associated with every country in the world.
(A) Cultural (B) Social
(C) Political (D) all of these
6. Provision for expansion of Hindi language is in Article _____.
(A) 351 (B) 350
(C) 25 (D) none of these
7. In Muslim era, education was given in _____.
(A) makabara (B) Madrasa
(C) Mosque (D) A + B
8. In _____ the purpose of education is free expressiveness.
(A) dictatorship (B) democracy
(C) communism (D) the monarchy
9. _____ was chairperson of the University Education Commission -1948.
(A) Sarvepalli Radhakrishnan (B) Kaka Kalelkar
(C) Vinoba Bhave (D) none of these
10. The economic development of the country depends on _____.
(A) Education (B) Human capital
(C) Technology (D) All of these.

(B) Answers any five of the following in 30 to 40 words. 10

1. What was the status of women's education in the vedic era?
2. How was the guru disciple relationship in Jain education?
3. What were the aims of Buddhist education?
4. Mention demerits of NPE-1968.
5. What is critical analysis?
6. Explain - private cost in Education
7. What is human resource development?

Q.2. Answer any five of the following in 150 to 180 words. 20

1. Point out the positive side of wood's despatch.
2. What are the constitutional provisions for women's education in India? What is its impact?
3. State the limitations of National Education Policy -1986.
4. Describe Manpower approach for educational management.
5. Describe - Education in Muslim era.
6. Is there contribution of education in economic growth of the nation? How?
7. Give brief review of Yashpal committee report - 2009 on Indian higher education.

Q.3. Describe the impact of Sargent commission on present education system of India. 10

OR

Q.3. What are the new trends in higher education of India? Explain any 3 in detail.

Q.4. Give brief review of RTE Act 2009. 10

OR

Q.4. Describe the effect of governance of the nation on the education system.

Q.5. What is human capital? State its importance. What is the contribution of education in human capital formation? 10

OR

Q.5. Education is an investment. - Give your point of view with proper logic. Describe the benefits from educational investment.
